

308/1256

Acc. n:r M. 10893: 25.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Skaraborgs län

Härad:

Grimme härad söder

Socken:

Solmestad

Uppteckningsår: 1947

Värdet på

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Halmtak

Järntråd

Finns icke

70 procent

80 "

90 "

Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893; 26.

Isolerade band

Vid täckning begagnas vi dunns läkt och galvaniserad tråd att binda halmen med.

En stabe att klänna åt läkten med samtidigt som man binder åt. Vridjör

Staken som man klänner åt läkten med är $1\frac{1}{2}$ m. lång 5 cm. i diameter; nälen 80 x 2 cm.

Klänkrädan: 50 x 90 cm.

Vid täckning att klippa öfra med tång att klippa av stråden med när man binder.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10893:27.
Nej

Täckes på länghalmsverk och bindes i hävar, sedan vid täckningen sorteras den så att bara den rena och rena halmen kommer till användning.

Täckes även på det gamla.

Nej.

Klippes och klappas åt med en bräcla.

Nej.

Med lös halv och klapparskyddet)

På samma vis ^{som} vid täckning fast

man går ströke upp det sista

lagert under den gamla halmen.

6 man: 1 man breder ut den; en binder

fast. 2 man förklar från halv och ger

upp. 2 " som rensar och binder isär

halmen.

M.10893:26a

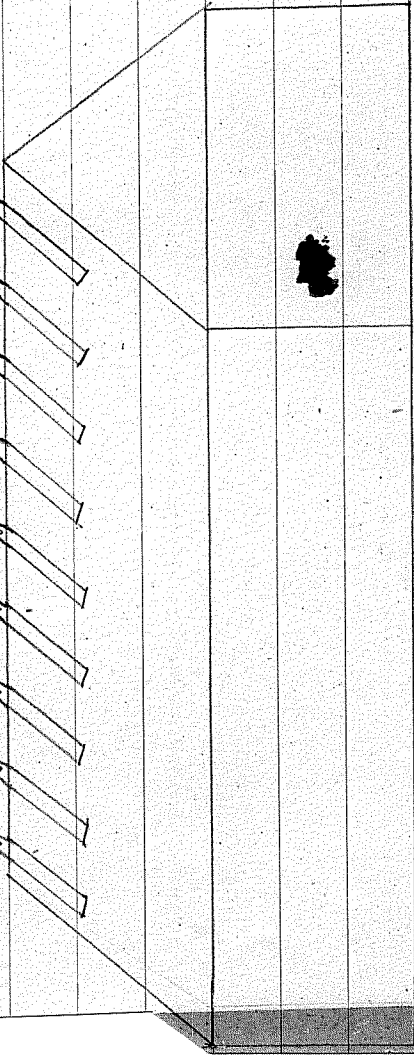
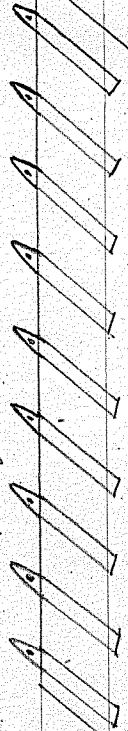
1,5 m. lång 5 cm. i diam.
knäbrygga

0,5 m. lång 3,5 cm i diam.
nål

0,5 m. lång
slappbräda

20 cm. lång

tek med ryttare.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M.10893:27.
Ney

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggs halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Täckes på långhalmsreter och bindas
i hävar, sedan vid täckningen
sorteras den så att bara den rena
och rena halmen kommer till användning.

Täckes även på det gamla.

Ney

Skippes och klappas åt med en
bräda.

Ney

Med lös halv och häppar (ryttas)

På samma vis som vid täckning gård
man får stricka upp det sista
lageret under den gamla halmen.
6 man: 1 man breslar utalen; en länkar
gård; 2 man förslas från halv och ger
upp. 2 " som rensar och bindas isär
halmen.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10893:28.

Nej

Det gör det fortfarande.

Nej

Ja

29 år. 13 kyrkoöchner.

Jordbrukar - snickare

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10893:28.

Nej

Det går det fortfarande.

Nej

Ja

29 år. 13 kyrkoöchner.

Jordbrukar - smickare

308/124d

Acc. n:r M10893:29.

LUF 62

397

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Västergötland skt

Namn:

Lina Johansson

Härad:

Kinnareds församling

Adress:

Hjälmsäter lundsbron

Socken:

Lednäs församling

Födelseår och födelseort:

1890 19-2

Uppteckningsår:

1948

Telefon Västerås (46)

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvvert för svaret bifogas.

Ärtryck?

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1) Halm
- 2) Järntråd användas numera
- 3) Det har funnits på en slake ställen tak med löst pålagd halm som har hållits kvar med så kallad pott
- 4) a (15) procent B (20) pro
c (30) pro D (75) pro
- 5) Takkäppar användes eller
Täckpott

M.10893:30.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6)

Isolerade band användas

7)

Man använder en nål av järn eller tråd som man fäster träsnar i så sticker nålen genom halmen och drar så tråden om nålet eller nålstrången ja under sidan så har man spott innan halmen

8)

a) Redskapen är så enkla en nål en färg en prygl-spärrare b) inte vad jag vet

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10893:31.

11) Nej

12) a) Halmen bindas i maktar och göses in ren sam möjligt

b) Vass har jag aldrig täckt med

13) a) Är det gamla Taket jämt och

fint lägges man ny halmen

på det gamla. Den gamla halmen

läges bort när den är söndrig

och fukt

b) Taket räkas med en handsåpa

c) Takskägget skiljes

d) På nya hus läggs inga halmmattor

14) a) Taket ryggas med löshalmen

och man bequter med redan

först innan man tar upp den

då blir man fast och bra

15) man är i regel 4-5 man

en man breder halmen

1-2 binder den andra tar upp

halmen och sprötar

M.10893:32.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16) Nej det har jag inte sett

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17) Taket lägges i regel på raft
men förekommer även läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18) På boningshus användes inte
någon hålm nummera som
lite n rojh såg jag slugar,
med hålm och Torv avarna

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20) Jag har hjälpt mina grannar
även varit ute i andra

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21) och när
Mitt är jordbrukare

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

307/124b

396

LUF 62

Acc. n:r M.10893:33.

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Wärberg ölland

Härad: Härjedalen

Socken: Wättersåsa

Uppteckningsår: 1844

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak

2. Bindetak med järntråd

Spigafen järntråd

Dyntrå

Knätrå

Gjalså

Knätrå

M.10893:34.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6. Fortlöpande söm

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7. Söm breder först hämnens sedan hämnar en brist efter var för var

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8. Spål och två raka eller raka så klappas bråda för öfver

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

Skarver ej för

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893:35.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas taksägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

12. Användes ingens andra behållningar

13. Halmen skördas, förvaras under tak och skördas när vassen är mogen

13. Göda skördas

" ar halmen skördas

behållning ej bejippning

men an. användes bej

14. Man använder med halmen

så lägges ryttare över

används en halv meter mellan

15. Tre personer, en bröder halmen

en binda och en lagar till

M. 10893:36.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

17. På gammal läkt

18. Inte en enda

19. Ja

20. I våra färdiga färdiga

21. Har varit jordbrukare

och korvlagare på vilken

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

306/1216

388

Acc. n:r M10893:37

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Västergötland

Namn:

Erik Lindstr

Härad:

Kamrefjärdings Söb

Adress:

Hälsingstads län

Socken:

Hälsingstads län

Födelseår och födelseort:

Född 1903

Uppteckningsår:

1947

Folklivsarkivet i Lund

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Här finnes endast halmtak
- 2, 3. Numrera finnes endast tak av väckträd, långhalm, bindes med (täckträd) järntråd, och sprut vanligast. / Numrera taket
4. Ja här har knappast tvistats några halmtak på det byggda på 50 år, så jag kan inte på några säga hur många procent som finns kvar
5. Takkäppar ej bekant

M. 10893:38.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

67. Använda användas aldrig annat här på traktén än garbränsad täcktråd 70-80 cm mellan varje band

8-9. ja frågan om vilka redskap som användas är är det inte så många, det är för tiden ~~är~~ det inte fråga om så gamla tak får nu är det ant om arbetskraft och dyr arbetskraft så nu fackas det bara att det skall gå fort ja redskap fackas en klappstap och en vanlig stor häcksax att klippa i klippa takbägget och så för bindningen fackas en mal av trä eller järn som ricker i gen. taket och en skytter för tråden och om tång, och så skall det vara tåkrisar, långa stänger

M.10893:39.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

som förstas i takåsen med rep

och höjes undan för undan

till färdigt när man inte kan

vara på ställningen

11. Skj 12 Lj gått att beskura

13 a Det tökes både nya tak, det var

såga att den gamla halmen brötningsbart

och på tökning av gamla tak

b ja när det är färdigt så rakas och

klippes det så det höjes

c Takskägget klippas i klippes.

14 a Det läggs ett lager vass som

håller först med träklampor

b ej gått att beskriva

15 en 3 st, en bereder, en limlar

och en som har ena glan

och tillverkar.

M.10893:40.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16, 17, 18. ej beaktat

19 Nej

20. 21. Jag är målarbrukare

och sedan blir det tillfälliga

arbeten av olika slag. Taktäckning

förbrukar jag inte så ofta

och det ännu har jag inte heller

sett är att gått att det blir slut på

malmtakten

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma

format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

306/1216

Acc. n:r M.10893:4/.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Skinnareds län*Socken: *Harley*Upppteckningsår: *1942*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Eric Larsson*Adress: *Angbo Läckeping*Födelseår och födelseort: *1886. Vane; Skb. L.*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja. halmtak finns i Ladugårdar.
2. Dessa tak äro numera bundna med järntråd samt likt eller sk spröt.
3. Nej sådana tak ha y mig vetuligt förekommit på vår ort.
4. För närvarande kan man se såna med cirka 40%. För 10 år sedan ungefär samma procent. För 20 år sedan 50%. För 50 år sedan omkring 80%.
5. Menas det s.k. Takryttare är det ja.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893:42

6. Här användes långsgående låkt med jäm-
träd bunden med cirka 1 m. mellanrum.

7. På underlaget som består 3 x 1 Tums låkt
utbredes halmen och jämnas med handen.

8. Ett refflat klappbräde. 1 Tränål med

höl som en symaskinsnål 40 cm lång

1 Lång att klippa träd. 1 nåla att jämna
det färdiga låket med och en trädgärdax

att klippa takskägget eller "öffen" med.

9 ~~Skapa~~ redskap härnäst jag inte
till.

10. Här man brett ut halmen med handen

användes klappträet till att jämna rotanden

på halmen. Stålen med ihädd jämtras stöcket igenom

halmen omkring under låkten och över det övre spåret
och dras åt hård och en knut göres och träden klippes av med lång.

11. Använder Ni vid täckningen vanter, knäputor eller särskild fotbeklädning?

12. Hur beredes

a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas taksågget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

Mj 10893:43.
11. cley

12. Här täckas vägen med s.k. långhalmslöstverk och bindes i stora kövar. Dessa rengöras sedan från trasliga strån och tages sedan upp på laka.
b. Vass användes inte här på orten.

13. V bland täckes även på gamla tak, då rengöres det gamla taket från mossa och dylikt och halmen breder ut och bindningen går då även genom den gamla halmen. Taket färmas ibland med en trädgårdssak. Taksågget eller "öfva" färmhugges ibland med en tråkloss och en bred spå eller en trädgårdssak. 14. Taket möras med lös halv

Som lägges på takryggen i spetigt format och sedan lägges s.k. takryttare berrade i ändan och något spetsade och förenade med en pinn. med en spak på vardera sidan. 6. Långhalm stänkes upp genom halen.

15. 4 st. 1 täckare. 1 bindare. 1 som ställer i ordning halmen och 1 som förklarar upp den på taket.

M. 10893:43a

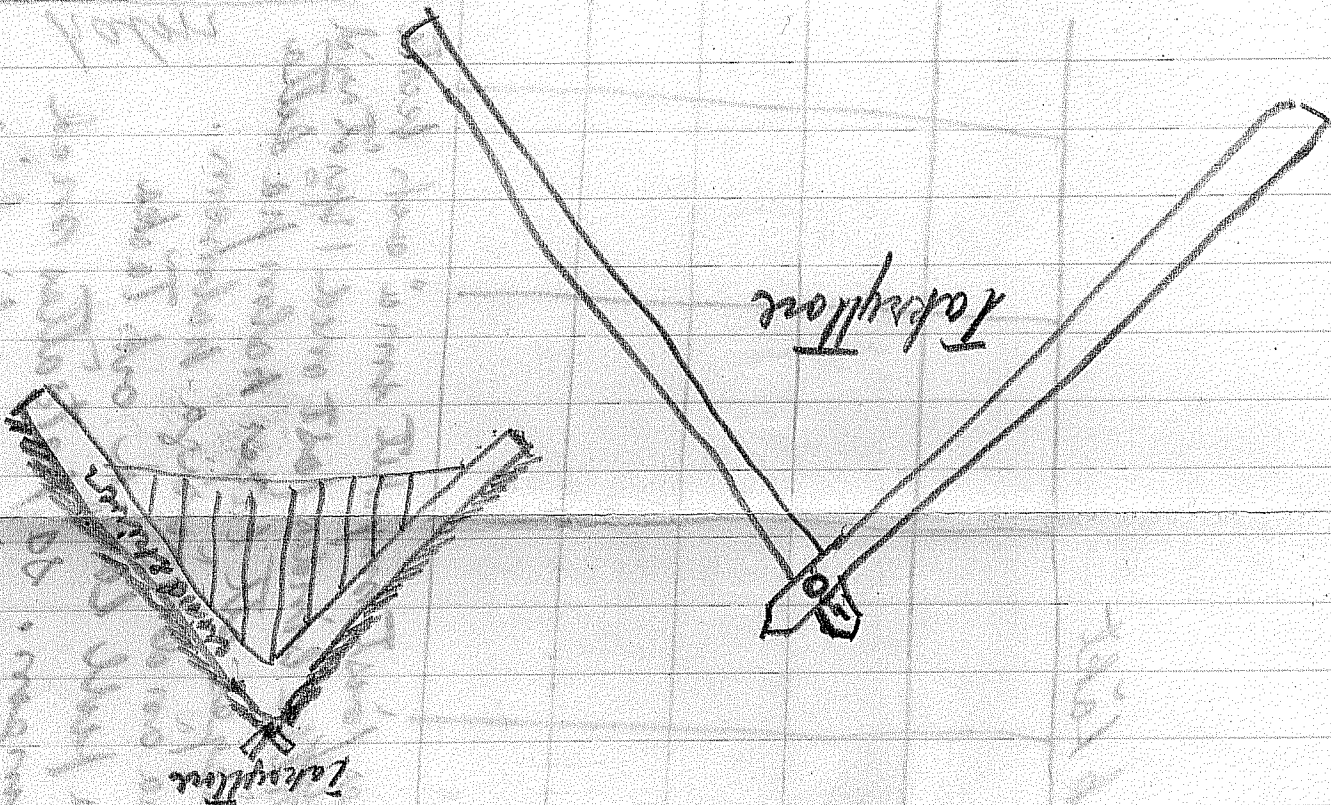
Zak Lakst

Johnno
Temp

Handwritten signature

Vil Tak skägget ligger först mycket tätt och kort
 och ligger bindes fast med 1 spö vid
 höven omkring 4-5 tum vilka bindes fast med 1 spö vid
 underläkton. Därefter lägges ett lager halm på detta
 över detta mågel kostar om den övriga halmen.
 Följande halm lagret ska ha full längd och täcka
 över spöret och bindningen. Så fortsättes med
 ena till T. och slutligen uppåt för varje bindning

Takryffare

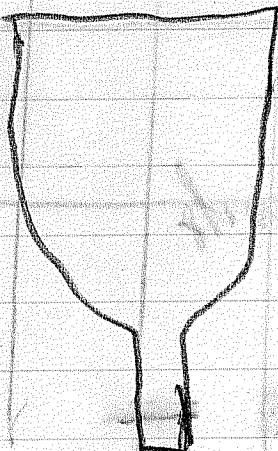

at för jantvaden

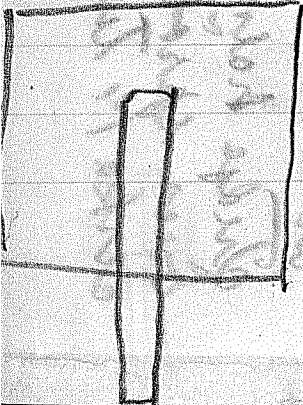
för Takstapel
jammende
slat Klypbrade

Klypbrade Klypbrade

M10893:43 &

WMM

M.10893:44.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkåpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Läggas (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16. Ja. Jag har spått rivit ned en gammal ladugård där dessa förekom, denna var byggd 1807 och av år 1914. Takkåpparne eller "ski" var klivna och fastsatta med tränaglar. Högare i järn på socken i Kk, här 17. Klumra på sågad tak, för på klivna sk. sk. 18. Ja. under tornet.

Klumra användes sällan några halmtak på nybyggda ladugårdshus men de gamla som är försedda dylika tak omfattas annu så fort det är nödvändigt. Ett halmtak beräknas hålla i cirka 15 a 20 år.

19. Ja.

20. Jag var med en taktäckare som 15 år 1900 och band med järntråd. Sedan försökte jag i mina föräldrars gård och sedan jag fått eget har jag täckt egna tak och nägon gång hjälpt genom. 21. Hemmansägare och kommunalman.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

400
M. Astorgård
308/123 d - 1240

Acc. n:r M.10893:45. LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Skaraborgs län

Härad: Kinne-fjärdings sock

2. Gravby församling

Upppteckningsår: 1947 Vardelek!

Uppgifterna lämnade av

Namn: Anders Karlsson

Adress: Laga Kinne-låsa Sjöarna

Födelseår och födelseort: 1880 Lammens ås

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak

2. Ja.

3. Vägen slagtröskad halm har ej förekommit, halm endast väden som är tröskad på i. k. Slinghalmtak / ett förebräk som är på "fick" att halm väden, går i på. Slingden. Vid täckning används två metoder, den ena är att halm väden fast med tynnar. Den andra är att halm väden och halm fast

M.10893:46.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

med ribbor och jämntvrid
5. Ja. 6. Isolerade band.

7. Vid täckning med ribbor, brods en fläta med
halv på topparna läggs en ribba. Ribben
bräds fast med jämntvridsband runt tab-
lådan.

8. En nål, som tillväsas utav en lätta,
en stor att pressa med ribben vid bindningen,
en spåle som tvären är en halv på, tillväsas
utav en tvärlinje. Ett pluggstift.

9. Beröringen har varit som samma.

10. Nålen användas på att en man går på
inviden utav tabbet, och sticker upp nålen
på ena sidan utav tablådan, brädsen som
ligger på tabbet, tvärlinjen i jämntvriden i nålen
på dragarna med och sticks upp på
den andra sidan tablådan, brädsen för
tvärlinjen utav nålen och pressas åt ribben
som binds fast med tvärlinjen. Bandets avstånd

M.10893:47.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

besor på siltens stycket. Med klippstads jämna takskägget med (öfren).

11. En bm håller fast med linor från rygg-
öven.

12. Vid fröskningen binder halmen i stråk kvar, för täckningen sorteras halmen på enlast hel och rak halmen blir kvar, en gör ena kassar en går så att så upp på taket.

13a. Både ryttäckning och påläggning fröskningen 8. Maj i. Till första halmskörden ges kassarna jämna innan den läggs på. sedan klippes "öfren" jäm. d. maj.

14a. På ryggen läggs på halmen som hålls kvar med ryttare, två hoppar och slams som läggs på på vardera sidan om ryggen.

b. Ett söndrigt tak lagas genom att halmen strökas under som gamla bindningarna.

15. På taket är man vanligen tre man, en broder halmen och två bröder. Antalet

M.10893:48.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

man att få upp takmen på taket, beror
på höjden, vid mycket höga tak brukar
takmen vinchas upp, medelst en såg-
fästad vid byggaren, kan en man skita
fram på taket och skiter moln.

16. Har ej läckommit.

17. På läkt. 18. Nej.

19. Nej.

20. Måste täckningen ha varit i flödet
med omnejd. Cirka 1905-1938.

21. Vill yrke har varit landbrukare, läck-
ningsarbetet har varit fridommit
i många omfattningar.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

306/1216

Acc. n:r M.10893:49.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Kungälv

Socken:

Lilla Hålsene

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

P. J. J. J. J.

Adress:

Björnså

Födelseår och födelseort:

1903 Lilla Hålsene

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1) Halmtaken är "söthäls" i trakt.

2) Det är bindetak, bundna med järntråd.

4) För närvarande 30%

" 10 år sedan 40 "

" 20 " " 50 "

5) "Här användes ej takkäppar och lyftare"

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10893:50.

6) Ett band på varje meter.

7) Halmen lades i bindgader ~~der~~ ^{der} laggs ej-söm samt ^{2-3 m} Gås vid underlaget med järnbräda-band.

8) Täcknål, Trådvinda, Klapp Nål,

Trådsiva, Sång, Bäcksak, Byngor,

Bäckas, samt en slang 15-0 cm. lång typ

spannare

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

20100705-21.

11) Nej.

12) Långhalmen besedas av såg eller mörte
som besedas på särskilt konstruerade
stöckverk

13) a. Ja.

b. Nej.

c. Tackskägget (Ödjen) klippes eller
huggas och jammnas med klappor.

d. Nej.

14) Ja man

Tackmössan, som besedas halmen

binden, som binder taket

en man får rygg halmen
och halmen besedas, och så från man

M.10893:52.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16) nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17) på läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18) nej.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19) ja.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20) Sedan 1932, inom Tasta Sten-
och Hovby socknar

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21) ja. Landbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

391
Västernorrland
306/1226-307/122d
Uppgifterna hänföra sig till

Acc. n:r M. 10893:53.

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Skaraborgs län

Namn:

Gustav Swantesson

Härad:

Kinnegärds län

Adress:

Gallbacken Värmling

Socken:

Gäddared

Födelseår och födelseort:

1890 Värmling

Uppteckningsår:

Gäddared Svart 2

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkåppar?

Svar:

J. Gäddared finns nog en tröjedel
halmtak kvar ännu och i rokan
den ombring en del har varit bundna
med snöre å en del med vidjor
med slagtörskad halm och
blygga stå till underlag

10, 00

för 10 år sen

Ja

392 306/1224 - 307/122d
Västernorrland

Acc. n:r M. 10893: 57.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkåppar eller numera.

Svar:

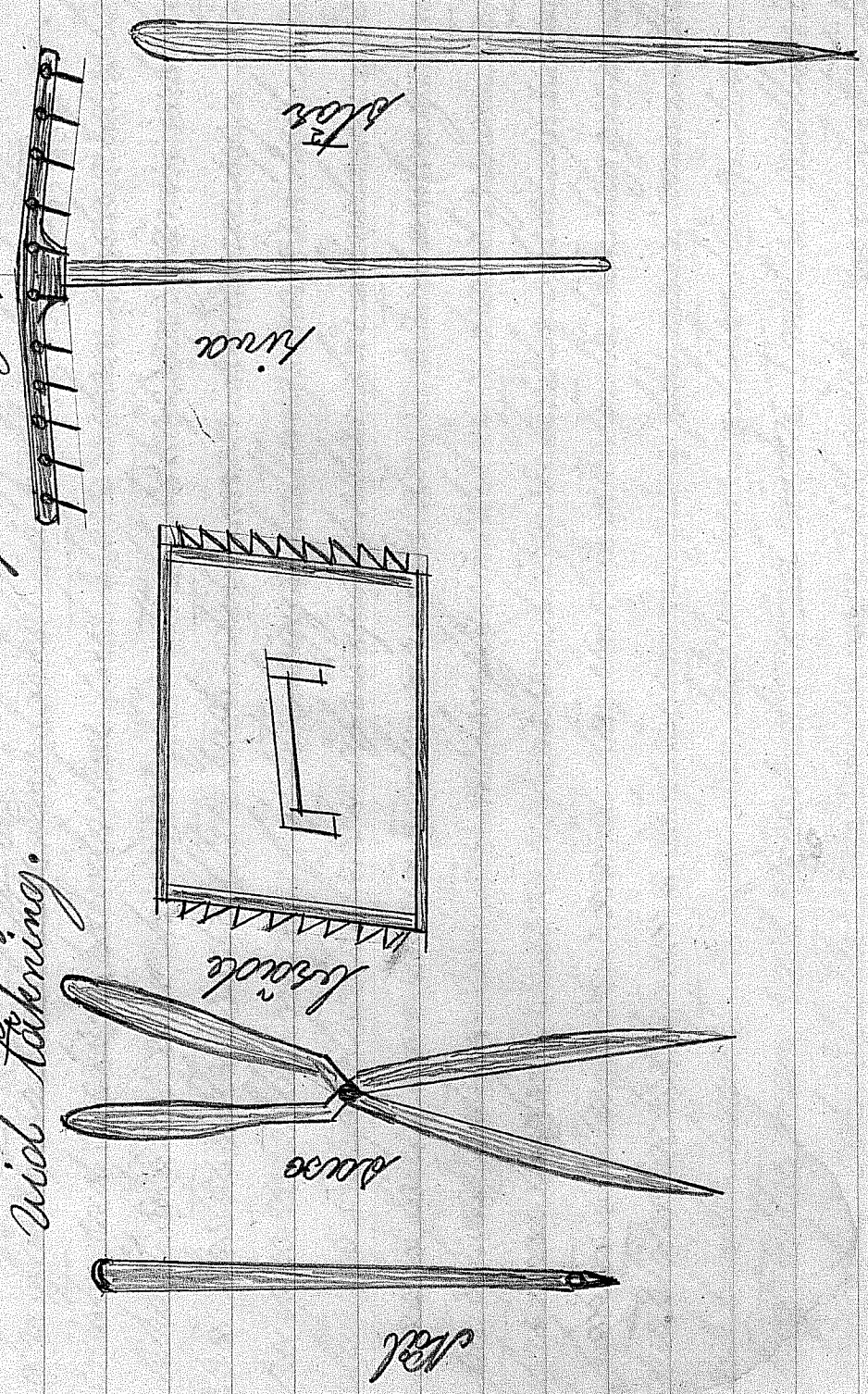
Ja Halmtak finns rätt mycket
dersa äro i regel bindetak som bindes vid
underlaget medelst galvaniserad järntråd
alla Halmtak äro numera bindetak
har på trachten fins nrg för närvarande
cirka 30: procent
cirka 45 procent
cirka 45 procent. Takåppar användes
ej numera.

149.
Kinnupfästningsskild.
Samlad nr. 1947

M. 10893:58.a.

Enkel Brödn
Kinnupfästning

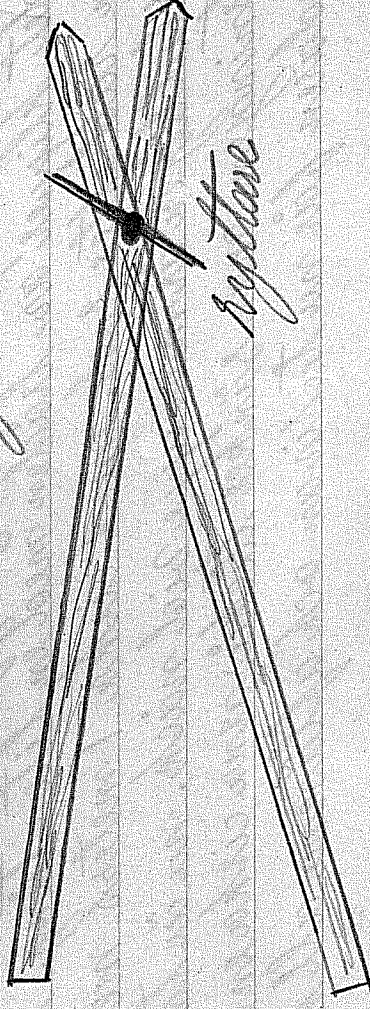
Öfver de recksken som jag använder.
vid tåkning.

M.10893:58 b.

Täckning av tak tillgås på följande sätt.
den första raden består av små lockar så kallade kattungar.
nästa rad och så halmlöckar fast större. den båda nedre raden
skall skäras eller huggas för att få taköfren jämn och hård.
så fortsätter rad efter rad tills man kommer upp till
rugåsen eller nack. först lägges kattungarna i en rad. sedan
lägges en spret eller lätta öfver på sedan får lindasen göras sitt.
träden förs genom ögat på nälen man får den sena tra handen genom halmen
på öfverkänt är lätta. nälen förs med häger hand genom taket så
har man träden och drar upp nälen lätjer träden öfver spreten.
fattar stören och skjuiter den under nästa lätta lätjer knädet
på stören och klämmer åt på samma gång för man samman träden
och binder bandet klipper av träden med en liten tang. så
fortsätter man rad efter rad. med cirka 1 meter mellan varje
band. och slutligen är man uppe vid nack. nu är taket lagt
nu börjar putningen man sänker täckarna cirka en och halvt
meter ned. lindasen får nu ta sivan och afläsa alla halmen.

som är lös. jag kommer efter med brädet och slår upp halmen så
 det blir slätt och jämnt. så forsträtter man till man kommer ned
 till öppen. sedan tar jag båsen och klipper öfsen så jämn
 som möjligt. och slår ut med brädet. på fjärra taket
 försligt. så skall halm läggas på ryggsen. man lägger en sandring
 av bräder på taket. halmen lägges i duntar som med ett ett långt
 tag drages upp på sandringen. halmen läses ut på taket man
 lägges ut halmen och pressar den så fast man kan och formas den
 liksom en spets kilformigt. åfrån på lägges mönklampor
 eller runtåsa rypitare lägges med en meters mellanrum.
 rypitare är cirka 2 och en halv meter långa och sammanbindas
 med ett ett hæl och en tränagel. och så är taket färdigt.

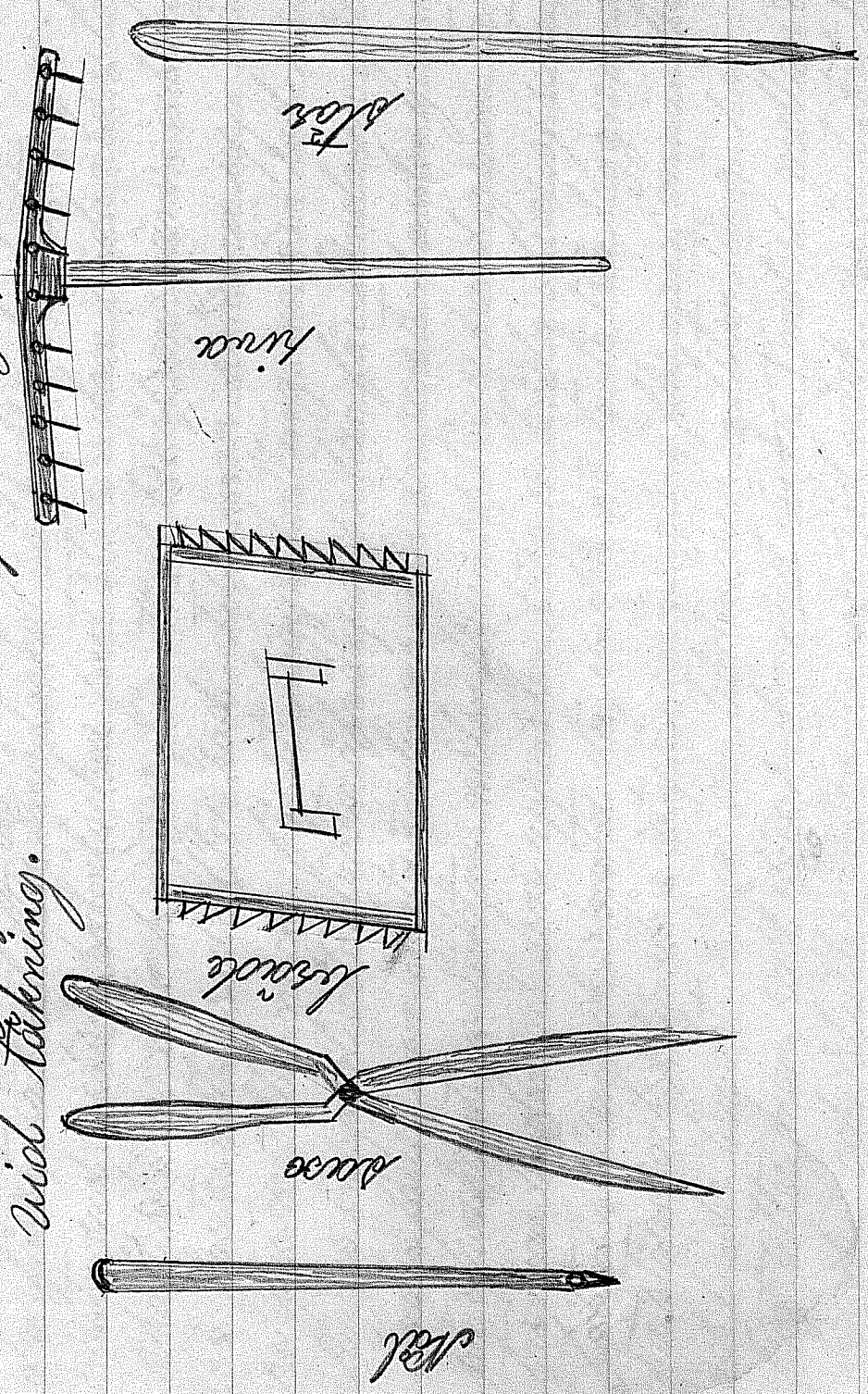

149.
Klumpfästings bld.
samlad nr. 1947

M.10893:58.a.

Enke Brödrin
Hinnings

Öfver de reckskepar som jag använder.
vid tåkning.

228/1196-229/119d

Acc. n:r M.10893:61.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: *Västergötland.*Namn: *August Victor Larsson.*Härad: *Hjällings Ålv*Adress: *Tärehälla Idora, Remmaredal.*Socken: *Remmarene.*Födelseår och födelseort: *1887. Essunga.*Uppteckningsår: *1947.*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. *Halmtak.*2. *Ja.*3. *Nej.*4. a. *10 %*b. *20 %*c. *30 %*d. *100 %*5. *Ja, s.k. "speät".*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893:62.

Isolerade band.

7. Se bilagan!

8.a.) 1. Täckbräda ("täckerkata").

2. Skyffel, på vilken den galvaniserade järnbrädan är upplindad. 3. En häcksax för klippning av takfoten ("öfen").

b.) Nya användes för att jämna av takfoten, varvid en träkloss hölls under

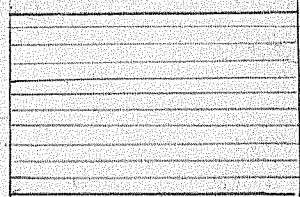
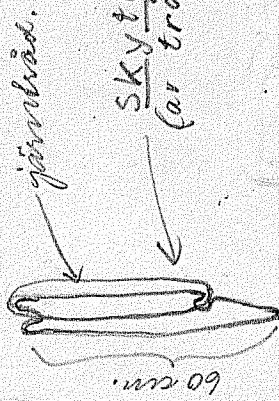
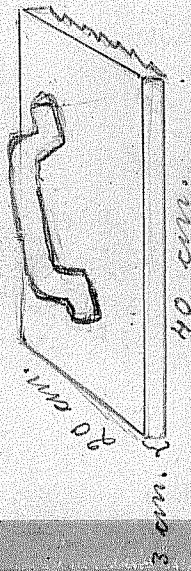
9.) Se bilagan!

10.) "Täckerkatan" användes för att utjämna de olika "binden", så att balnen kommer att ligga slätt.

Skyffeln användes för att binda fast balnen mellan käggararna ("spröten") och raften ("räften").

Häcksaxens användning se 8.a.!

M 10893:63a.

"Täckeraka." (tillverkad av trä)
Sedd från sidan.

Undersidan.

"mönning" "mönnerättare" s.k. "pöller"

Uteliggare

Bindens antal kan variera mellan 8 och 22, beroende på takets höjd.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vastak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11) M. 10893:63.
Nej.

12) b) Klypnus i roten, så att alla strån bli lika långa.

Vass avv. end. på gårdar, som ligga vid sjöar.

13. a) Ja.

b. Nej. Jämnas end. med "täckersåken".

c. Se s. a.

d. Nej.

14. a.) Härhitt avv. kort halmen (avg. 30 cm.), så att skövaren kommer att sluta i en yttre.

b.) Hög halmen "tappas" i det söndriga stället. Man börjar nedan, liksom bältet är lagat.
15.) Högst 4. Minst 2.

Den förste bieder ut halmen. Den andre jämnar halmen med täckersåken. Den tredje och fjärde biter halmen mellan "spöden" och "munderåttarna".

M. 10893:64

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Nej.

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Båda delarna, men mestadels raft.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Ja.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

På min nuvarande vistelseort, Remmen.
Har hållit på mellan c:a 20 år och är
fortfarande verksam.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja, landbruk.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

307/120 d

393

Acc. n:r M 10893:65.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: VästergötlandHärad: Wollands skdSocken: MedbyUppteckningsår: 1947 *sluttermån*

Uppgifterna lämnade av

Namn: Erans Vilhelm AnderssonAdress: Wollangen, Väte, WollandsFödelseår och födelseort: 16-1888 Medby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkärpar?

Svar:

1. Mest tak av halm, av vass blott i enstaka fall
2. Ja! Bindetak allmant, under min tid i detta yrke, förekom endast denna metod.
3. Nej! För mig okänd metod, har i Söderå Hallands härad, allmant bindes med järntråd
4. I förhållande till tak av annan art: [a] 30 %
b. För 10 år sedan omkring 40 procent (c.) 50 %
d. För 50 år sedan förde halm tak vara omkr: 80 %
av alla andra sorter, a skomannihus rakade
5. Ja! Kärpar tj. även mansåden tillbehå likaså

M. 10893:66.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Den förra metoden

7. Verktygen äro vid arbetets början: öman linder locken, knippar av dem i rötterna o. detsamma liknande julkärnen lägges i rad o. bildar takfoten

8. Stållredets nyta, eral, montostång, tryckstake

nålsax, samt stänger o. rep som följande o. s. v.

9. För mig obekant i detta fall

10. Utöver de förut nämnda redskapen må nämnas

en så kallad täckstake, närmast liknande

en tvättbräda användes stöta halmen med

örrarna på den täckta sidan. Denna täckstake

förrgående tiderna mycket använd, jag ans

10. Som öman skilvret, så linder halmen

som är utbredd i rader å sidan som täckes och då

förekommarelse av järn, entång, tryckstake och så v.

M.10893:66.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare användarets redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras betäckning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Den förra metoden

7. Verktygen användas vid arbetets början: Man binder locken, knäpper av dem i rötterna o. detsamma liksom de julkarnar lägges i rad o. bildar takfoten

8. Stållredets nyta, val, montostång, tryckstake, nålsax, samt stänger o. rep som följande o. s. v.

9. För mig obekant i detta fall

10. Utöver de följande nämnda redskapen användas en så kallad täckreka, närmast liknande en tvättbräda användes stöta halmen med ena på den täckta sidan. Dessa täckreka förjagarna tiderna mycket använd, jag har emellertid

10. Som ovan skildrats, så binder halmen som är utbredd i rader o. sidan som täckes och då förkommer i en järn, stång, tryckstake och så v.

11. Använder Ni vid täckningen vanrar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas taksäggat?

d. Läggas halmtak (vassstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M 10893:67

11. Endast vid kyligt väder användes vanrar

samt vid regn gummishodan som ej halter för övrigt intet särskilt

12. a. Träskes & verk för lång halms, samt bindes

f. Vassen skördas & stån på vanern under vintern, och då medelt lit eller slättermaskin

Numera blott till föder at bredturen

15. Endast utanpå det gamla —

f. ja.

c. Efter läggningen avklippes detta på pottarna efter de underliggande täckarna, harvid blir

lakrator sak och jamn — d. Numera aldrig

14 a. Efter läggningen pålägges lös halms (som)

längs taknocken hela längdan kvar efter

halmen beläggas med s. k. ryttare med 1/2 m. isar

b. Läggning sker i huvudsak, som täckning av

nya såddarna, men kan dock stoppa halmen

i eller binda över uppkomna hål o. d.

15. Oftast 4 st. 1 halmbäre / upparsare / bindare

samt 1 bredare —

M. 10893:68.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkapparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Läggas (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svar på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16. Ja! Detta fäste för vindskedarna begagnades för ett 30 tal år sedan i trakten här i särskildt i norra Stålands härad. Men däremot inte nägot sådant för fäste av takkapparna.

17. Edlitle läggas helmtak å läkt och synes ha varit så även i äldre tider.

18. Det vill synas som om detta aldrig har förekommit eller för närvarande finns därelstod ej på förekomna i dessa är det föga troligt.

19. Ja! I detta fall, står jag gärna till tjänst med uppgifter inom detta område. Men om jag har kännedom här om —

20. Har sedan år 1922 tillts nu om sammanhaftat arbete av detta slag. Område: Värmland. Gårda i församlingar här omkring 21. Litet.

21. Särskeri å vintertid. Halmteckningens obetydlig. OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svar på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

309/120 bld

Acc. n:r M. 10893:69.

LUF 62

403

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland.

Härad:

Källander. Söd

Socken:

Rackeby.

Uppteckningsår:

1947.

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Linus Andersson.

Adress:

Lars-Larsen, Rackeby.

Födelseår och födelseort:

1867, Rackeby.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller ~~vasstak~~?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkåppar?

Svar:

1. Ja såväl i delar. ej Vasstak

2. Ja

3. Nej

4.

i Rackeby omkring 20 lastugårdar samt de flesta i Källander, enligt

5. Nej

först lämnat uttryckt

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893:70.

7. Först brytes länghalmen på läkare sedan lägges spröt på halmen som sedan bindes om länkan ungefär 1 m. mellan varit band med ställvis, ej n.m. användas vidjör.

8. De är en s.k. haka en bräda att haka halmen jämn med, samt en näppa att haka bort spilt halm.

9. Inga andra redskap än som nämns i nr 8.

10. under Täckningsarbetet.

M.10893:71.

11 Nej

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas taksågget?

d. Läggas halmtak (vassstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

12. Vassen göras jemna på hösten med oxar

b. Vassen skärs på hösten, å bergas
lägges in. anläggningen ligger på
Länning, används n.m. ej.

13. Ja, vassen skärs jämn med lår
c. packas sedan jämn med en Raka.

d. I bland eljeri spår elv ligger

14. Sedan taket är bundet ligger vassen
ströskälvalm på ~~ströskälvalm~~ ströskälvalm
som häver fast med hoppsäla 3.m
Länga slantar 1-1/2. Ryggare 1.m. meller
varje kar.

15. Tre. 1. ger upp halv 1. breder ut halmen
1. tredje binder som förut sagde.

M.10893:72.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21. Jag har varit Lantbr.
i all min tid.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

16 Tindeli använder på gavlarna
fäster med 2 läkter i variera

18 ej numera

19 På grund af åldersskäl undviker
jag mig med vidare svar.

20 Jag har aldrig varit Läckare.
utan endast sett hur som gör de
en på sin gård hade den Läckare
med att Läckare skuldtak p. Läckgården

307/121a

Acc. n:r M10893:73.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Kallareds Söb.

Socken:

Bida, socken i Mellby.

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Trans Carlsson

Adress:

Salrik Bida sockning

Födelseår och födelseort:

1880 i Bida

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1 Ja! halmtak
 2 Ja! bindning 1850 bindes med vidjor, numera bindes med järntråd.
 3 Järntråden fall förekommer i alla socknar i vidarna trak.
 4 a. 10 procent b. 15-20. c. 60 d. 95 p.
 5 Ja! bindet isolerade bund
 6 Ja! bindet bindes i slottet gjorda av tröskad halm. "Pålackar" av lösktak cirka 15 cm i diameter. Sedan

M. 10893:74.

eller fortlöpande sön?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

beskrives täckningen med län sam-
lades band efter band vilket framgår
av teckning.

8 a. Höfkrade, täckval = sak

b. Jäke myr reterligt

9 Höfkrada: 40 i 50 cm. lång 25 i 30 cm.

bred, handtag på mitten. Täckval:

gjordes av trä med eget i under-

andan.

10 Höfkraden användes till att

videta katten så att belytan

blev jämn. Täckväden Jorden

med bindrid, under under tück-

laken och top med banden upp

på överridan där bindgarnen ändras

huds till var tückprövel

Täven användes till att jämma av

"Åsen"

11 Ej vadar men knäpuckor

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. länghalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

12 a. genom slagbrockning senare genom brockning i laggskottmetod. ¹³
Färdigen häcklades utan vistranda brockning.

13 a. Både delar b. nej! c. Vissas o. sötes med läckbröddare till den blir rann o. lin. d. Ej munnern.

14 a. Med brödd halmen som stöthåller med ryttare.

15 3 man. Läckmarvaren breder halmen. En man binder o. en pressar upp.

16 Da. Från viddarna hus där halmen läckes av för o. regel på koringgädd o. brödd.

17 7^{so} läck.

18 Da.

19 En nrg y samma. Den uppryggningar av brödd.

M.10893:76.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

22. Lade graket in min foder i
släket av 1800-talet. Det har
sedan dess utgjort täckningen
innan bebyggelsen. Arbetet har
utgjorts invid. Täckningen har
23. Har varit i vid bruket.

ett väl täckt hus. Det har
varit en ålder av 75-80 år.

ett foder med taket. Det har
att lufken under den var i bruket.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

395

302/121C

Acc. n:r M. 10893:77.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Västergötland

Härad: Eskilstuna, Söderman

Socken: Rångsjö, Rångsjö

Uppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn: Johansson, E. Johansson

Adress: Offiska g. 10, Rångsjö

Födelseår och födelseort: 1896 Rångsjö

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för ~~50~~ sedan?
5. Användas (användes) takkåppar?

Svar:

Halmtak finns, ej vasstak

Kåppor och åppor, snöre och järntråd

Hålls kvar av pålagda

trä.

25%

35%

75%

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893:48.

Har ej använt isolerade sömer
ej och benade 15 åren
flamma dags taken med stötträd

Rhyttel Vax och täckbräda

ef

Stycke är av Jörn
Hälsax av Jörn
täckbräda av trä

Rhyttel användes att dy fast takme
taken användes att klippa taken
Bräcken för att på ett sätt jämnt

M.10893:79.

afg

Den genomgås och fränksiges
ärlant sam ej dger

Bäckelsten

Faktet klippes

Klippes och slas järnste med
håttacela
Ej nu

Det mörroty med bahn och lagger

(och lagger på bahnryggen)

Man sticker in bahnryggen under

ett järntvårad och dger kraft st.

En sam bereder bahnryggen som bereder

En sam sticker tillbaka bryttel

En sam pappar upp med bahnryggen

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10893:80-

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskäddarna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Läggdes (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Stef

På läkt

Stef: Offren för 40. är de som
sittar i flera boningshus här
i denna trakt som hade
kalstakar. Sitta boningshus
som antäktas vara 1941, men nu
finns det ej något

J. Långjums och. Pärce Sundby
och Gunnar
Järelbomkare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

302/121a

Acc. n:r M.10893:81.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Namn:

Härad:

Adress:

Socken:

Födelseår och födelseort:

Uppteckningsår:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkåppar?

Svar:

1/ Halmtak

2/ För att 20 tal är sedan använde man vidjor, men numera järntråd

3/ Nej, men det har funnits en gård som var bunden med bara halmen förinrad om läktan. Men det är över 50 år sedan, så den är numera ombyggd.

4. a) Ungefär 30 procent b) 50 procent

c) 60 procent d) 85 procent.

5/ För, men inte nu

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ertillvägssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vad brukas ut, så lades spröt på, sedan kom man efter och band med redskapen. Man använde även en stake som man tryckte ned spröten med.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10893:82.

6/ Galvaniserad blek tråd användes nu
7/ Man använder långskallen, den trådes ut på bakst och bindes med strannnärnda tråd.
Tråden viras på en skyffel (en järn) och stöbs med en läkkan. Sedan står en man under inman för kallad bakstiekan, och skjuter till bakst skyffel. Ca $1\frac{1}{2}$ meter mellan skoppar.

8/ Skyffel, säe och täckbräda

9/ Vidjan och spröt

10/ En förut nämnts användes galvaniserad tråd nr 18. För användes spröt som var gjord i ^{stål} järn björk runt vidjan (redjan) av riktigt blek björk eller pil. Det fick man gå till skogen och hugga, sedan hade skogen ett gammalt hjul som man satte fast några redjan i. Man teila fast rotändan i hjulbrosa så tog man en liten kopp, sedan svadde man vidjan på så vis brände barken och de blev sega. Sedan vässades de i en ändan, så var de färdiga till användning.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes

a. länghalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

15/5 man. 1 bärder halmen
1 bärder 2 rättnar till halmen på det
och passar upp. samt 1 bakschikare

M. 10893:83.

11) Det användes ingetdera, utan att det är dåligt väder, då man ju får ta på sig flera kläder, annars moet särskild beklädnad. 12/4 Den bröskas på ett länghalmsverk hos upp och bindes i hävar. Vid täckningen får man sedan rätta till halmen, så att den blir rak och fin, så blir taket bättre.

b) Vass användes inte här på taket, annars blir det sak samma fast den behövs ju inte bröskas.

13/a. Ja, numera töcks man på det gamla taket. b) Inte mer än "täckösen".

c) Det beläggas d) Inte numera. 14/4 Läggs stötholme uppå ryggarna så att det blir en vass och jämn rygg. 15 Läggs man till rist på uteliggare eller s.k. mönklampor ~~ett~~ på stöll eller ryttare, det finns ganska många man

på det.

M.10893:84.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takläpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16/ Ja för, minst 50 år sedan.

17/ Det läggs på läkt.

18/ Utlagt sällan.

19/ Om så önskas och jag kan.

20/ Jag håller fortfarande på och täcker
och är lite varstans här omkring.

21/ Lantbrukare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10893:82a.

FOLKLIVSBARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Lådan är bäckskyffel ut, som användes
då man bäcker med bräd. Längd 75 cm
bredd som bilden visar.

